

Глиняна Катерина Михайлівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ УКРАЇНИ ТА АНГЛІЇ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Проведення порівняльно-правового аналізу законодавчої бази сімейного законодавства України та Англії проводиться з метою визначення спільних рис у регулювання сімейних відносин, виявлення принципових розбіжностей, пошуку можливих шляхів вдосконалення галузі сімейного права. Порівняльний аналіз може бути здійснений лише на основі об'єктивно проведених досліджень, які найбільш повно відображають сучасне становище сімейного права як в українській правовій системі, так і в англійській. Галузь сімейного права самотійно не завжди може досягнути усе різноманіття суспільних відносин, які виникають з сімейного права. Саме тому закон дозволяє застосовувати аналогію закону чи права, при регулюванні сімейних відносин. Найтісніше сімейне право взаємодіє з нормами цивільного права, це дає змогу визначити метод регулювання сімейних відносин як цивільно-правовий.

Перш за все необхідно виходити із зазначення, що Англія і Україна належать до зовсім різних правових систем, тому й їх законодавство ґрунтується на зовсім різних засадах.

На відміну від Англії, Україна є країною кодифікованого права, тобто правову систему України можна віднести до романо-германського типу правової системи. Відмітною рисою є верховенство закону, в якому закріплюються правові норми щодо регулювання суспільних відносин, в тому числі і сімейних. У романо-германській правовій системі, закон - це нормативно-правовий акт, видаваний вищим представницьким органом державної влади, який має вищу юридичну силу. Далі йдуть підзаконні нормативно-правові акти, письмові

документи, відповідного органа, яким установлюються правила загального характеру і які поширюються на всіх осіб і на всю територію України. За склавшою традицією роль судової практики в основному не виходить в рамки тлумачення закону, та не створюється правових прецедентів, як джерел права.

Англія є країною з зовсім іншою правовою системою, ніж Україна. Правову систему Англії складають прецеденти, які в свою чергу є складовими частинами загального права. Кодифікація права повністю відсутня. Найбільша увага приділяється формуванню прецедентів, як моделей для регулювання суспільних відносин. Англійська правова система складається з загального (прецедентного) права та статутного права, яке є вираженням волевиявлення англійського Парламенту. Для регулювання суспільних відносин Парламент приймає законодавчі Акти, які мають тісно співпрацювати із системою прецедентів.

Звідси і виникає перша відмінність у законодавчому регулюванні галузі сімейного права. Легального, законодавчо визнаного поняття «сімейне право» не існує ні в англійському, ні в українському законодавстві.

На відміну від української правової системи, в англійській не передбачено можливості застосування аналогії права чи аналогії закону. Практично це взагалі неможливо зробити. Англійська правова система поділяється не на галузі, проте вони не взаємодіють і не перетинаються в правовій сфері при регулюванні суспільних відносин. Галузь сімейного права окрім прецедентів, отримує правове регулювання за допомогою Актів Парламенту, які можуть розглядатись як джерело сімейного права.

Англійське право, з однієї сторони самостійно втілює в життя процедуру медіації, як альтернативного методу вирішення сімейних спорів, а з іншої має підпорядковуватись Директиві Європейського Парламенту щодо проведення медіації. Відповідно до Директиви Європейського Парламенту «Відносно деяких аспектів медіації в цивільних та комерційних справах» процес медіації

визначається як добровільний, тобто сторони самі, на свій розсуд висловлюють бажання проведення медіації та мають право перервати її у будь-який момент.

Щодо України, на сьогодні, не входячи до складу ЄС, правова система, та і саме регулювання сімейних відносин, не залежить від правової політики ЄС. Проте, знаходячись на шляху інтеграції до ЄС, Україні потрібно буде зробити значні зміни в своєму законодавстві, які є однією з істотних вимог, які висуваються країнам, бажаючим приєднатись до ЄС.

На сьогодні, аналізуючи положення Сімейного кодексу України та сімейного законодавства Англії, яка є європейською країною, можна виділити спільні риси щодо європейських стандартів сімейного права. А саме, Сімейний Кодекс України виділяє: визнання і законодавче закріплення природних прав на материнство та батьківство; визнання за кожною особою права на сім'ю; рівність чоловіка і дружини; заборону фізичного покарання дітей; можливість усиновлення; можливість застосування непозовної процедури розірвання шлюбу судом. Отже, як бачимо сімейне право України вже пронизано міжнародними стандартами, які на сьогодні вже є вироботаними у галузі сімейного права.

Серед спільних рис сімейного права України та Англії, можна відзначити закріплення норм міжнародного права в національних правових системах. І Україна, і Англія, будучи самостійними, незалежними та суверенними країнами виступають як повноправні суб'єкти міжнародного права та мають право приєднуватись та ратифікувати на національному рівні міжнародні конвенції, пакти, угоди, які містять норми сімейного права. При цьому, норми міжнародного права будуть мати пріоритетне значення над нормами національного сімейного законодавства. Адже, відповідно до ст. 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких дано Верховною Радою України є частиною національного законодавства України. А стаття 19 Закону України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року закріплює конституційну статтю, уточнюючи що ратифіковані

міжнародні договори є частиною національного законодавства та застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства. Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору.

Якщо ж наводити порівняльну характеристику більш конкретних норм сімейного законодавства в Україні та Англії, досить таки контрастним є питання щодо легалізації та законодавчого закріплення одностатевих шлюбів.

Як вже зазначалось, в Англії одностатеві шлюби визнаються як суспільством, так і з боку держави. І з 2004 року одностатеві шлюби отримали законодавче закріплення, отримавши назву цивільне партнерство. Цивільні партнери мають ті ж самі майнові права, як і одружені пари різної статі, права щодо соціального забезпечення, а також право отримати батьківську відповідальність за дітей партнера. Для того щоб укласти цивільне партнерство обидві особи мають бути однієї статі, старші 16 років та не перебувати у той самий момент в законному шлюбі чи іншому цивільному партнерстві. Для формування цивільного партнерства не має законодавчої необхідності розпочинати церемонію, достатньо лише подати заяву до відповідних державних органів, які проведуть реєстрацію цивільних партнерів.

В Україні зовсім інший менталітет та негативне ставлення навіть до теоретичної можливості укладання одностатевих шлюбів. Намагання сексуальних меншин привернути до себе увагу призвели до гучного негативного резонансу як і з боку держави, суспільства, так і з боку церкви. Оскільки сім'я є об'єктом досліджень багатьох суспільних наук, таких як соціологія, економіка, правознавства, етнографії, психології, педагогіки, цілком можливо припустити, що будуть проведені наукові дослідження у сфері одностатевих шлюбів.